

Politisk efterskörd

Efter 1968 års segerval för socialdemokraterna inträdde de i vad eftervärlden måhända kommer att kalla den lilla skörde-tiden. Konfrontationspolitiken, som inled- des i det begynnande 1960-talet, hade gi- vit utdelning i starkt politisk maktställ- ning. Från åren närmast efter 1968 här- stammar också ett antal socialistiska initia- tiv, som så småningom växt upp till poli- tiska förslag. Just nu föreligger tre sådana i form av lagförslag på remiss — förslag, som ter sig sällsamt otidsenliga i betrak- tande av socialdemokratins numera starkt försvagade position.

Det första gäller en kontroll över indu- strins utlandsinvesteringar. Enligt ett av den flyhänste hr Lidbom hastigt tillverkat lagförslag skall valutamyndigheten för- stärkas med representanter för det allmän- na genom företrädare för bl a arbetsmark- naden. De skall pröva investeringens be- tydelse för vår sysselsättningssituation. Meningen är att de skall kunna säga nej till valutatilldelning om investeringen kan beräknas påverka utvecklingen av syssel- sättningen här hemma negativt.

Förslaget har framställts som helt oskyl- digt. Vi kan i längden inte leva på att ex- portera arbetsplatser, brukar det sägas, när utlandsinvesteringarna kritiseras. Tänk så många svenska arbetare och tjänstemän, som kunde få jobb, om investeringarna gjordes här hemma i stället.

Tyvärr kan det befaras att sådana för- enklingar — på gränsen till verklighets- förfalskningar — blir trodda, om inte fak- ta i den komplicerade frågan presenteras tillräckligt kraftfullt och klagörande.

Här är det inte möjligt att säga mera än att hr Lidboms förslag går stick i stäv med de bekännelser till en internationell marknadshushållning, som Sverige under- tecknat i OECD-stadgan och annorstädes. För vårt land har den internationella marknaden varit helt avgörande för väl- ständsutvecklingen, och den kommer att så förbli. Den export, som direkt eller indi- rekt genereras av 12—15 svenska multi- nationella företag, bestämmer den svenska ekonomin och sysselsättningen.

Det är många faror förbundna med en byråkratisk och intressepolitisk reglering av denna industris rörelsefrihet på mark- naden. I debatten kring förslaget har man bl a pekat på risken för inkompetent och trögt förmyndarskap över områden, där insiktsfulla och snabba beslut är nödvän- diga. En på längre sikt ännu allvarligare fara är att vi steg för steg avskärmar oss från det internationella varuutbytet. Me- kanismen är enkel. Antag att den nya va- lutastyrelsen vägrar en begärd investering utomlands och att myndigheterna hänvisar företaget att investera i Sverige i stället, därför att detta snabbare skulle ge flera arbete här hemma. Antag att företaget då anser sig tvunget att begära skydd mot importkonkurrens genom tullar, import- förbud, kvotering eller annat under åbe- ropande av löne-, avgifts- och skatteläget i Sverige. Antag, slutligen, att sysselsät- ningsnivån är så otillfredsställande, att företaget får som det vill. Denna breda och lockande väg att skapa konstlade jobb leder utför — mot isolering och ekonomisk stagnation. Att öppna porten för en dylik

utveckling är livsfarligt för en liten exportnation, som så till den grad är beroende av sin konkurrenskraft på exportmarknaden. Vad som hänt och händer i ett starkt industriland som England borde vara varning nog.

Ett annat lagförslag, det om arbetstagar-konsulter, utgör en närmast obegriplig attack mot integriteten i företagets inre arbete. Företagsnämndernas representanter för de anställda skulle få tillsätta ett slags extra maktfullkomliga revisorer, med rätt att granska alla papper och allt inre arbete över huvud taget inom företagen. Lagförslaget har till på köpet skrivits så att det riktas en direkt udd mot de strävanden till samförstånd och samverkan mellan företagsledning och anställda, som kommit till uttryck i olika företagsdemokratiska institutioner. De anställdas krav på ökad insyn kan visserligen ofta ha fog för sig. Men inte sällan beror det på att deras representanter ännu ej lärt sig att tolka ekonomiskt material. Säkerligen är det möjligt att finna former för förbättrad information och större möjlighet att rätt uppfatta den, former, som förstärker det gryende samförståndet inom företagen i stället för att bryta denna glädjande utveckling genom en institution, inriktad på att driva fram misstro och konflikter.

Det mest uppseendeväckande av lagförslagen är kanske ändå vad som i politiska kretsar kallas "Åhman II", d v s fortsättningen på den trygghetslagstiftning för anställda, som emanerat från den Åhmanska kommittén. Redan "Åhman I" var diskuta-

bel på flera punkter. Dessvärre har denna redan genomförda del avvägs så klumpigt, att både allmänna och enskilda arbetsgivare fått en stark press på sig till restriktivitet vid nyanställning. De kommer att noga akta sig för tillfällig anställning av extra arbetskraft. Inte minst de högskoleutbildade kommer snart att få uppleva konsekvenserna härav.

I "Åhman II" har LO tagit till storläggen för att konsolidera sin fackliga maktställning. Bland nyheterna märks sålunda regler, som gör fackföreningsombuden ute i företagen till ett nytt slag av frälse. De skall nämligen ha rätt att efter eget bedömande och utan kontroll få använda all den arbetstid de finner behövlig för sin fackliga verksamhet på arbetsplatsen. Arbetsgivaren betalar ändå full lön. Bakgrunden torde vara att LO-kontakten med verkstadsgolvet blivit alltför bristfällig sedan storavdelningarna infördes.

Att sådana fackliga privilegier skulle bli en ytterligare svår belastning för de mindre företagen liksom att principen, om den genomfördes också inom det allmänna organ får — milt talat — egenartade konsekvenser, är självklart. Men det torde inte bekymra LO stort. Däremot kan det hända att en eller annan framsynt fackföreningsman bleknar vid tanken på hur Vpk och KFML(r) kan komma att utnyttja dylika privilegier i de fack och företag, där deras målmedvetna infiltration har framgång. Där blir det i vart fall icke fråga om lojalitet vare sig mot facket eller företaget.